

ШЫҢ

Совет Эвилелинің Коммунистг партиясының Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажилчы чоңнар депутаттарының область Советинин органы

Март 8—делегей херээженнеринин хуну.

Социалистг Төрөөн чурттуң патриоттары, коммунизмниң идепкейлиг тургузукчулары—совет херээженнерге байыр!

Бистиң бүгү тишлелелеривистиң сорук кирикчизи болгаш организақызы—Совет Эвилелинің Коммунистг партиязы делгезин!

Совет Эвилелинің Коммунистг партиясының Төп Комитетинин Пленумунун дугайында ИНФОРМАСТЫГ ДЫҢНАДЫГ

Совет Эвилелинің Коммунистг партиясының Төп Комитетинин Пленуму чоокта чаа болуп эрктен.

Чуртка тараа бүдүрүлгезин улам көвүдедиринин дугайында база кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алырын дугайында эш Н. С. Хрущёвтуң илеткелин Пленум дыңнап болгаш чугалажып көргөн баса чогуур доктаалды үндүргөн.

Бо айтырын чугалажырынга чер-черин партия, совет, көдээ ажил-агый болгаш белекел органнарынын ажилдакчылары, колхозтар даргалары болгаш совхозтар ажилдакчылары киришкенер.

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТУНУҢ ХЕРЭЭЖЕННЕРИ

Делегейин херээженнер хуну март 8-ти бо чылын совет улус ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгулдарларын мурнуу чарында, политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрүшкүнүн, бистиң Төрөөн чуртувустуң улам ынайгы чечкелешкини дээш бүгү улустуң демиселинин байдалында, улустар аразынын дүшкүрүлүг чоруун кошкадыры болгаш чаа дайынны болдурбазы дээш, бүгү улустарын аразына тайбың дээш Совет Эвилелинің идепкейлиг демиселинин байдалдарында демделген турар.

Совет Эвилелинің ажилчы чоңнары Коммунистг партияның удуртулазы-биле коммунистг тургузушкунуң кайгамчык улуг программаны чедишкенин күүседип турар. Совет социалистг индустрияның хөгжүлдесинде чедип алган чедишкенинде даянып алгаш, ону улам бурунгаар шимчетишкен көдээ ажил-агыйны бүгү адырларының болгаш улустуң херекел чүүлдеринин бүдүрүлгезинин улуг көдүрүшкүнүн, бүгү совет кижилеринин амьдаралынын материалдык чаагай байдалын болгаш культурудуг денелин беддеринче угланган, партияның болгаш казактык кемчелерин кызымаккай, чогаадыкчы күш-ажыл-биле амьдаралда боттадырып турар.

Совет күрүнениң күчү-шымдалын быжыгларынин нинти херээнге, коммунизм дээш демиселдин херээнге кайгамчык улуг салышкынны совет херээженнер кинрип турарлар. Миллион-миллион совет херээженнер коммунистг тургузушкунга идепкейлиг киржип, төттүмөс энергиясын, чогаадыкчы инициативаны, чогаадыкчы арга-мергежилдерин болгаш талантыларын илередип турарлар. Коммунистг партия болза, совет херээженнеринин политиктиг кижизидилгезинин болгаш культурудуг өзүлдезинин дугайында, оларның чуртуу эргелеп башкарырынга, ажил-агый болгаш культуру тургузушкунуңа мерделдиг болгаш идепкейлиг киржилгезинге эргежок чугула байдалдарын тургузарын дугайында соксаал чок сагы салышкан, оларны хөй-нинти политиктиг ажил-чорудулганың калбак оруунче киирген.

Совет херээженнер күрүнени эргелеп башкарырынга идепкейлиг киржип турарлар, оларнын иштинден чүс-чүс муң кижилер күрүнениң мергежилдиг ажилдакчылары болуп турарлар. ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттары 280, эвилелдешкен болгаш автономунг республикаларның Дээди Советтеринин депутаттары 2209 херээженнер бар. Оон ынай чартык миллион ажы херээженнер чер-чер Советтеринин депутаттары болуп турар. Совет улустун эң эки кыстары ам болур сонгулдаларга ССРЭ-ниң Дээди Советинин депутаттарына кандидаттар кылдыр депштиргенер.

Совет херээженнер үлетпүрүнү, көдээ ажил-агыйын, эртемниң болгаш культураның хөгжүлдесин дээш демиселге боттарын Төрөөн чурттуң ылаптыг патриоттары кылдыр көргүскенер.

Херээженнер заводтарда, фабрикаларда болгаш транспортта мурнакчы техниканы шингээдип ал, күш-ажылдын бүдүрүшкүнүн бедилдип, хөй-хөй чаа элекчи методтарнын ээлери болуп турарлар.

Колхозчу тургузуг тараачын херээженнерин хөй миллион массаларын чогаадыкчы күш-ажылче көдүрүп үндүргөн. Бистиң колхозчу херээженнеривис, МТС-теринин болгаш совхозтарнын ажилчылары херээженнер бедик болгаш туруштуг дүжүттери ал, мал ажилының бүгү тала-биле хөгжүлдери дээш социалистг чарыштын мурнуку одурууларында чоруп турарлар.

Он-он муң херээженнер колхозтар даргалары, хову бригадаларының бригадирлери, мал ажилынын фермаларынын эргелекчилери. Муң-муң херээженнер тракторларны болгаш комбайннарны чолаачылап, көдээ ажил-агыйнын нарын машиналарын башкарып ажилдап турарлар.

Совет күрүне патриотчу херээженнерин кызымаккай болгаш чогаадыкчы күш-ажылын бедил-биле үнелеп турар. Төрөөн чурттуң мурнунагаш шылгарангай алдар-хавыязы дээш 2346 херээженнерге Совет Эвилелинің Маадыры болгаш Социалистг Күш-ажылдың Маадыры аттарын тывыскан. Эртемниң, чогаадыкчынын, литератураның болгаш ураңчулдуң талазы-биле шылгарангай ажилдары дээш 741 херээженнерге Сталинчы шаңнады тывыскан. Эртемниң болгаш культураның ажилдакчылары, үлетпүр бүдүрүлгезинин мурнакчылары болгаш чаарткычылары, ат сурагылг трактористер, тараажылар, хөвөңчилер, свёклачылар, малчынар—900 муң херээженнер ССРЭ-ниң орденнери болгаш медалдары-биле шаңнатканнар.

Совет чуртта и-херээжен улуг хундуңкелде, ол коммунизмниң келир үдеги тургузукчулары болур урууларны кижизидип өстүренин хундулуг сорулгазын күүседип турар. «Маадыр ие» деп бедик атты хөй урууларны 41 муң иелерге тывыскан. «Иениң алдары» орден-биле болгаш «Иениң медалы» медалдары-биле 4 миллион ажы херээженнер шаңнаткан. Совет күрүне хөй урууларны болгаш бот-иелерге күрүне дузаламчынын тысып турар. Чүгүле 1953 чылда ол сорулгаларга алды чартык миллиард ажыг рубльди чарыгдан. Оон иштинде бистиң областың хөй урууларны болгаш бот-иелери 5915 кижи 1953 чылдың тө айларында 5 миллион 523 муң 740 рубльди күрүне дузаламчызынга алганнар.

Улус демократиязының чурттарының херээженнери март 8-тиң хунуң социализм тургузушкунуңа, улустуң чаагай байдалын беддеринде болгаш культураның хөгжүлдесинде чаа-чаа чедишкенини-биле демделген турар.

Капиталистг чурттарнын ажилчы херээженнери делегейин херээженнер хуну март 8-ти күштепип турар мөчүлгениң болгаш кулданышкынның байдалында ужуражып турарлар. Капитализм чурттарынын херээженнери ындиг байдал-биле оон ынай элтежирин күзөвестер. Олар эр улус-биле бир дөмей эргелер дээш улам идепкейлиг демиселди, иениң күрүне камгалалын, расазы, националы, дым-домаа, шажын-чүдүлгези хамаан чокка политиктиг болгаш хамааты эргелерни, өөренир эргени, херээженнерин демократтыг организацияларын тургузар эргени негеп турарлар.

Бүгү делегейин ажилчы херээженнери совет херээженнери тайбың дээш, боттарынын амьдаралчы эрге-ажыктары, күзелдери болгаш чүткүлдери дээш идепкейлиг демиселинге шыныч өңүктөр кылдыр көрүп турарлар.

Совет чурттуң херээженнери—ажылчы болгаш колхозчу херээженнер, эртемниң болгаш культураның ажилдакчылары, үлетпүрүн болгаш көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигери, салдын ажилдакчылары, совет алдын хаакчылар боттарының идепкейлиг, чогаадыкчы күш-ажылы-биле бистиң Төрөөн чуртувустуң алдарын болгаш байлаан, оон күжүн болгаш күчүзүн моон сонгаар-даа көвүдөдип, коммунизмни тургузары дээш демиселчилерин бирги одуруунга туржуп, Коммунистг партияның болгаш Совет казактың чурттуң мурнунагаш салып турары сорулгаларын чедишкенин шийт-пирлээринге идепкейлиг киржилер.

Совет херээженге алдар!

Чурукчу О. Савостюктун кылган плакады.

СОВЕТ ИЕГЕ

Херел шыпкан, чырык делгем өрээлинде Хеймер кызын куспактапкан херээжен бо—Уруг-дары—боллар, кыстар хайнып турар Улуг бүле баштынчызы—совет ие.

Каан хүн дег чараш топтуг карактардыг, Каастап чорупу—сеткил биче аажы-чангыг Чоннуу уруу—бөдүүн төлөп бистиң ие—Совет өгүнү изиг ынаа, чоргаарлы.

Чазыктырын, эргеледиң, сорук кирип, Чазай көргөн хүлүмзүрүү—чайгы хүн-ие. Чагыг, сүмөк ажил-ишке, чуртталгага Чандыр баспас дайгырак бооп синген чорупу.

Төрөөн чуртка доруктурган уруг-дарынын Дөзөп алган мезиле көрбөс бе! Орлан чараш оолдар, кыстар—чоргаарлары Оңмас мөнгө тураскаалын салгакчылар.

Угулзалап аргып, сырып мерген билер Уран-шевер салааларын деми ышкаш, Эргелеткен эргим ынак олгун, кызың Энерелдиг авазыңа шыныч-дырлар.

Хүндүлөткө, ынакшыкка хүрээлеткен Хүнээрлентке чазык чаагай совет ие, Аас-кежик—коммунизм херээни туткан Ажил-иши маадырларның бирээни сен.

Марттың 8-тиң хуну-биле байыр сөнип, Иелерниң чылыг холун дыздыг туткан, Маадырлыг ажил-ишке чедишкенин Изиг, шыныч чүрөктерден күзөп тур бис.

Л. ЧАДАМБА.

СОҢГУЛДАЛАРГА УТКУШТУР

Депутаттарга кандидаттарның соңгукчулар-биле ужуражышкыны

Омск областың Называевка станциязының демир-орукчуларының клубунга район төвүнүң ажилчы чоңнары, Называевский сонгулда округунуң колхозчулары, механизаторлары Эвилелдин Советинин депутаттарыга кандидат—Омскиниң көдээ ажил-агый институтунуң профессору А. Д. Кизюрин-биле ужуражышкын кылган. Бүзүретириг кижи эш Пестун Сибирге сад ажилын хөгжүдеринге мичуринчи эртемни чогаадыкчы өзү-биле ажилдап турар бойдуштуң чаарткычты кылдыр кандидаттың характерлеп чугаалаан. Дараазында чүве чугаалааннар Сибирниң садчызының хөй чылдарда үре-түннелдиг ажилынын дугайын чугаалааннар. Ворошиловград областың Лисичанскиге № 1—2 шахтаның клубунга соңгукчулар Лисичанскийниң сонгулда округунуң талазы-биле Эвилелдин Советинин депутаттарыга кандидат академик Д. В. Скобелкин-биле ужурашканнар.

Курган областың Шумихинский сонгулда округунуң ажилчы чоңнары Эвилелдин Советинин депутаттарыга кандидат Песчанский көдээ эмнелгезинин эмчизи Е. В. Свинина-биле ужурашканнар. 15 чыл бурунгаар ыраккы Урал ыдының суурунга ажилдаары-биле ол чедип келген. Кызымаккай күш-ажылы-биле болгаш кижилеринин кадыкшылынын дугайында сагыш салышкынны эш Свинина көдээниң ажил-ишчилеринин хүндүткелин болгаш ынакшылын чаалап алган. Песчанскийни эмнелгези областа эң эки эмнелгелеринин бирээни алган.

(СЭТА).

Эш С. К. Токаның соңгукчулар-биле ужуражышкыны

Кежекиниң 8 шақта депутаттың кандидаттады эш С. К. Тока-биле ужуражышкын дыңнаткан чалалгаларын агитаторлар соңгукчуларга тарадыпкан. Хуралдың эгелээри ам-даа шак кире үе турда-ла соңгукчулар Кызылдың башкы институтунуң хуралдаар залын долдур олурупкан. Кызыл хоорай куускомунуң даргазы эш Кошкаргов ужуражышкын хуралын ажиткан. Хурал ажилчы президиуму сонгаан. Депутаттың кандидатады, СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары эш Токаның ады үерге, соңгукчулар диймитиг алдыш часкаашкын-биле уткааннар.

Бүзүретириг эш Фоменко бир дугаарында сөс алгаш, чугаазына ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгулда-далар-биле холбашкан бистиң чуртувустуң ажилчы чоңунуң ажил-агыйны болгаш политиктиг бедик көдүрүшкүннерин, чоңунуң материалдыг чаагайжылгазынын дугайында партияның болгаш казактыктын улуг сагыш салышкыннарын, совет демократияның болгаш совет сонгулда системаның буржуаз демократия болгаш буржуаз сонгулда системаның артык күштүүн чугаалаан. Эш Фоменко чугаазынын сөөлгү көзөңгө Тыва автономунг областы болгаш турар социалистг чуртувусталарын, Коммунистг партияның болгаш Совет казактың үнелен чөтпөс улуг дузаламчынын областың амьдаралында боттуг чижектер-биле үлгелерин чугаалаан. Оон ынай ол депутаттын кандидатады эш Салчак Калбакхорокович Токаның ажил-чорудулгазын болгаш чуртталгазын чугаалаан, сонгулдаларын хуну март 14-те Төрөөн чурттуң шыныч олгу эш Токаны дээш бадылаарыңе соңгукчуларын кыйгырган.

Делегейин херээженнер хуну март 8-ти бо чылын совет улус ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгулдарларын мурнуу чарында, политиктиг болгаш күш-ажылчы көдүрүшкүнүн, бистиң Төрөөн чуртувустуң улам ынайгы чечкелешкини дээш бүгү улустуң демиселинин байдалында, улустар аразынын дүшкүрүлүг чоруун кошкадыры болгаш чаа дайынны болдурбазы дээш, бүгү улустарын аразына тайбың дээш Совет Эвилелинің идепкейлиг демиселинин байдалдарында демделген турар.

Түңнелинде депутаттың кандидатады эш Тока сөс алган. Ол бодунуң чугаазынын эгезинде ону депутаттың кандидатады депшидин үндүргөн улуг бүзүрелгени анаа көргүскөн соңгукчуларга өөрүп четиргенин бүгү сеткилин ханызыдан илертейтүн. Ыйчангаш бодунуң бүгү күштерин, бүгү билдин болгаш мергежилин бистиң Төрөөн чуртувустун күчүзүн быжыгларын херээнге бээрин, соңгукчуларын идегелин шыныктары дээш ажилдаарын чугаалаан. Оон ынай эш Тока чурттуң болгаш областың удус ажил-агыйнынын мурнунда туруп турар кайгамчык улуг сорулгаларын, чоокта чаа Москвага болуп эрктен СЭКП ТК-ның февраль Пленумундан кур болгаш куруккан черлерин ажилдаар, тарылганың шөлүн калбартып, иштиги курлавырларын четче ажилдаар дугайында сорулганы салган соңгукчуларга доптубу-биле чугаалаан.

Эш Токаның чугаазынын сөзүнде ужуражышкын хуралы бодунуң ажилын дооскан. Хурал сөөлүнде соңгукчулар кино-чурукту база көргөннер.

Кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алырынче!

Москванын аныктары Казахстанче

Казахстанның кур болгаш куруккан черлерин районнарын шингээдип алыры-биле март 1-де Москвадан найысладың анык патриоттарынын база бир бөлү үнүпкен. Ол бөлүктүн составында Сталин аттыг автозаводтун, «Кызыл пролетарий» заводтун, биче литражыг автомобильдерин, Курүнениң 1-ти подшпики заводтарының болгаш өске-даа бүдүрүлгелерин 220 бүдүрүлгелери, а ол ышкаш хоорайның тудууларынын аныктары бар.

Москвачылар Алтайда

Барнаул. Март 2-ниң эртенинде Алтайга Москваның комсомолчуларының ийги бөлүү чедип келген. Чаа черлерни шингээдири-биле келген эки-турачыларын аразында «Автогенный», «Динамо» заводунуң, биче-литражыг автомобильдеринин заводунуң, күрүнениң ийги подшпики заводунуң болгаш өске-даа заводтарының анык патриоттары бар.

Вокзалга край организацияларының болгаш чаа келгеннерин ажилдап баары районнарын төлөөлекчилери москвачыларын уткааннар. Чаа келгеннер биче дыштаганының соонда оларны үлөп таарыштырынын талазы-биле комиссияга барганнар. Алтайның черинге ажилдаары-биле шилдиге агрономнар, механизаторлар, крайның көдээ ажил-агый эргеледин ажилдакчылары дузалажып турарлар.

Анык патриоттарны хүлээп алырынга белеткенип турар

АЛМА-АТА. Кур болгаш шагда куруккан черлерни шингээдип алыры-биле чурттуң бүгү черлеринден кел чылдар аныктарынын баштайгы бөлүгүн чедип келирин Казахстанда четкелдей манап турар. Кустанай, Акмолинск, Кокчетав, Павлодар, Актюбинск, Соңгу-Казахстан болгаш Барыны-Казахстан областтарда чедип келирлерге белеткелди калбартып турар. Партияның Акмолинск обкомунуң секретары Г. Ильясовтун меделээни болза:

—Областың колхозтары 725 муң кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алып, 150 муң гектар черин алдарлар болгаш чазын тарыыр. Мында 25 чаа тараалы совхозтарын

организастан турар. Кур черлерни шингээдип алып 30 МТС-герге обкомун, облүүкомунуң болгаш хөй-нинти организацияларынын төлөөлекчилери ол черлерге практиктиг дузаламчы көргүзери-биле үнүнгөн. 750 кижиниң чурттаар черин белеткээ. Шартандык көдээ ажил-агыйның дуржулга станциязынын коллективни чаа келгеннерге кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алыры-биле таныштырар хөй бөлүк эртем ажилдакчыларын тускайлаан.

Соңгу-Казахстан облүүкомунуң даргазынын оралакчызы эш Цымбалды меделээни болза, чоокку хүндүлө келирлерин баштайгы бөлүүн хүлээп алырынга Петропавловск бедлен. Ажилдаар черлеринче чоругже чедир тур чурттаары-биле элзэн каш нинти чуртталга черлерин белеткел кылган. Чаа келгеннер солуннары, сеткүүлдерин алган турар. «Айтырыг столдарын» организастан, көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигери аныктарга консультацияларын бээрлер. Садыг организациялары хөй санын кидис идиктерин, чылыг хептерин белеткел алган, а тывш артыкчылыгы хөгжөткөштерин болгаш чүвүрлерин таараарыңе кийриккен.

Чаа черлерни шингээдип алырынга херектиг машиналар

ЧЕЛЯБИНСК. Челябинский Коллошеник аттыг завод хунуң-ке чурттуң яны-бүрү районнарынче оульдозерлерин, скреперлерин болгаш өске-даа машиналарын вагоннарын чорудуп турар. Ам чер казар машиналарын хөй нуруузу кур, куруккан черлерни шингээдип алып районнарже чоруп турар. Машина-трактор, шык-суутарыла станцияларынга болгаш совхозтарга баар скреперлер кылырын болгаш чүдүрүп чорудууларын талазы-биле бирги кварталдың программаны бүдүрүлгенин коллективни февраль айның төңүзүнде күүсеткен. Бирги кварталдың чыгыш өзүгүг көдээ ажил-агыйга бульдозерлер чорудушкуну дооступ турар. Дык хөй чер казар машиналарын Казахстанче болгаш Сибирге чоруткан.

Февральда машина туудугулары Амур, Омск, Чита болгаш өске-даа областтарнын МТС-теринге болгаш совхозтарыңе чадап үнүштер тура тырттыр күчүдүг «Машиналарын кылып чоруткан. Ол машиналар чаа черлерин алдырарыңа белеткелди чорудурунга чугула ажык-дузалыг.

(СЭТА).

Шагаан-Арыгың культура албан черлеринде

Районуң Матросов аттыг культура бажыныгы бир улуг өрээли. Оң иштинде бичин залчыгаш. Ында сандан ашкан эптеп кылган ийи улуг столду, шевергин чараш сайдайларны чыскаалды-биле тургускаш, столдарның кырында каш-каш экземпляр чаа солуннарны, сеткүүлдерин, брошюраларны эмгелин-биле делген салгылаан болду.

Өрээлдің улуг чартымында шыгырт долдур номнар салгылаан полкалар чергелештир чыскаалгаш чорупкан, а ханаларда «В. И. Ленин», «Совет Конституцияны дугайында», «ССРЭ-ниң улустарының бузулбас эл-найралы», «СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму—чуртка көдээ ажыл-агыйның улам ийиңи хөгжүлдэниң дугайында», «ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгулдалар», «Совет Армияның хуну» деп темаларга фотомонтажтарны шевергини-биле делген аскалаан.

Элээн каш школачылар, оларнын соонда улуг кижилер уурук-сууруктуг кирип келип, чамдыктары столдарда салгылаан литератураларны номчааш олургулапкан, а оон өскелери номнар бижидип алып болгаш дужаап бээр булуңче чоруп туралар. Библиотекачы ажылдакчызы эш Ш. Шамадова номчукчуларны ээлдээ-биле хүлээп ап, керектиг номнарны сумелештиришкан, даңзга демделгештир, тутусп бергиледи.

—Степан Щипачёвтуң «Павлик Морозовун» номчуп доостум, ам Александр Фадеевтин «Анык гвардияны» алдым-чул?—деп, биче-жеэк кара оол библиотекердан дилей-дир.

Эш Шамадова тургаш: —Алыдар, харын дунмам—дээш, салып чоруткаш, дораан-на экеп, бижий шаап берди.

Шагаан-Арыг МТС-тиң механизатору-ла турган боор, үстүг кара хөркөтүшпиг, чазык шырайлыг, кыскаажак ашак кижин кирип келгеш, библиотекер-биле ээлдээ сүргей менделештишкан, карты элей берген кыткы көк ном тудузду.

—Немей шиндээдир деп турарым профессионагың дугайың номда ойна-ла билдингир бижевээр-дир. Ону номчувусаан, тракторларның артык келектерин чоңдуруп кылар станокка ажылап туруп, кол-кол айтырларның барык шуптузун шиндээтчим. Магалыг-ла ном-дур! А мындагы сизге чагаан номум ам-на бар боор ала?—деп, хенертен сактып келген шышкан, ашак айтыра-дыр.

—«Порт Артур» бе? дүүнге чедир чыткан чүве, үлетпур комбинатының стотляржызы оол айтырарга, анаа бижи берипкен-не болгай мен. Ан-айаи, ам база озалап калган-дыр силер ийи ирей?—деп, эш Шамадова сепкили чогааныгы харылааш, —Галина Николаеваның «Жатавын» («Тараа кыдызы» ред.) номчу-жук силер бе? Бижи берейн бе?—ды.

—Иет, харын бижи берип көрүң.

ер дунмам. Энир чылын улуг олгум домчаан кижин чүве. Солун ном дээр чорашан Механизатор ашак менээ черле чугула ном болуру чугаажок—деп, ашак амырааны аажок, удур анлей-дир.

Библиотекарь эш Шамадова бодунуң номчукчуларын шак ынчаар хүлээп, оларның күзүн литература-ларын шалыккыны-биле бижи бергилээш ап, үдөп үндүрүп-ле турган.

Бо болза, чагыс-ла хунуң эвээш үезинде оң библиотеканың номчукчулар-биле ажылының дугайың чугаалат турар чижек дээрзин номчукчуларга сагылдырары чугула. Улуг-Хемниң район библиотеканы шынап-ла шымбай ажылап турарын даразында фактылар шындыдып шыдаар.

—Библиотека барык ийи чыл бурунгаар 15 муң безин четпес ном фондудуг, эвээш номчукчулар турган. Ам бистиң ном фондусу 18 муң ашкан, оон иштинде тыва литература безин 3 чартык муң чедип турар. Чыл эгезинде бээр номчукчуларымыз онза шапкын өстү. Мырынай чаа-ла 670 дугаар номчукчуну немештир даңзыладым. Ном фондуну көвүдэниң-биле эрээливиш шууг-ла сынчышпастаан, көрүндөрдан—деп чугаалааш, эш Шамадова демги кожа-кожа тургускулаан полкаларже айытты.

Тус-тус полкаларда номнарны колдуунда дөрт улуг бөлүк: политиктиг литератураларынын, чечен-чогалдарның көдээ ажыл-агый литератураларынын, урутлар номнары кыдыр чыскаай делээш.

Ажылчы чоннарның ортузунга совет ном чогаалдын пропагандалыч шын организастап келгени-биле библиотка хей-хей эң идепкейлик номчукчуларга алган. Оларнын аразында бажың ээи Анна Решетникова, башкы М. М. Макарова, кырган калай Л. Р. Солодовникова, өөреникчилер Сат Лена, Декаа Светлана, Сат Билчир-оол болгаш өскелер-лаа бар болуп, олар чыл эгезинде бээр безин каш-каш номнарны бижилип номчааны үчтөткан көстүп турар.

Шагаан-Арыгың төп кудумчузунда чартыктай кышалаан, ортумак хемчээлдиг бажын бар. Оң кудумчузун даштык ханазыла «Улуг-Хем районунуң ном магазини» деп бижевээр. Оң бажында чүү бары номчукчуларга бо аттан-на чаягаар билдинер.

Эртенгиниң мугур 9 шак Магазинде амдызында улуг чогул, чүг-ле оң эргелекчи Мария Александрова, шевергини-биле шарыгылааш, прилака кырында салгылап каан номнар аразында далаш-биле бир-ле чүве бижевээр олур. Улус келгекте көдээ майгынар үндүрери-биле райпога дужаар номнарнын фактурасын бижи олурган ол.

Магазиниң даштындык көөрге, ыңдыг-ла көрүштүг эвес болзажок, совет культураның эң байлак эртинези—ном чогаалдарын ында тус-

тус адырлар айым-биле чыскаалдыр делгезин олче массаны чаягаар-ла чалап турганым. Каш минуталар эрткен соонда улуг, биче садып алыкчылар кирзе-кирзе магазиниң иштин чык долуп келди.

Эш Александрованың ажылы-лаа дашпыраан. Садып алыкчыларның хереглээн ном бурузун садал чок тыпкылаан, өрт-эң шалыккыны-биле санап, шарааш, тутусп-ла тур. Дендир үнген кижилерин аразында колдуна ном чок кижин барык-ла ховар. Кижин бурузунуң хереглээн номнары шупту-ла бар болуп турарын бодаарга, магазин чүзүн-баазын байлак литература-биле чедиштир хандыртынганы тодаргай.

Келген садып алыкчылар бичин-ле эвээжей бээр аразында, эш Александровадан:

—Урулчу мынча хей садып алыкчылар келип, мынча хей номнарны садып ап турар бе?—деп айтырды-сы.

—Ам харын эвээш-тир. Чамдыкта моон-лаа хей болгулаар, мырынай чай чок-ла апаар боор чүве. Хүн-бүрүде адак-ла дээрде 170—200 хире рубльдиң литературазы саттынган турар. Магазин арай тар-дыр ийи, оон башка моон-лаа эки ажыдап болур ийи-кис—деп ол карылады.

—А силерде эң идепкейлиг садып алыкчылар хей ийнаан?—деп, айтырыпта эш Александрова үр бодан-май-лаа харылаан.

—Бисте идепкейлиг садып алыкчылар эвээш эвес. Ылангыя №2 ортумак школаның башкыларында эш Магаран, райүүсконмун статистика-учет кылдызын ажылдакчызы Бронина болгаш өскелер-лаа келген санында-ла 30—40 рубльдиң номнарың алып улус чүве. Колхозтардан, МТС-тен хей-хей кижилер келип, көдээ ажыл-агый литератураларын хейнү садып ап турарлар. Ону барымдалааш, бис көдээ ажыл-агый литератураларын арбыны чыгыдып турар алпарган бис—деп ол чугаалады.

Районуң ном магазини чон ортузунга ном пропагандалыч база эки калбартып турар. Оң ачындына магазин бо чыдап эрткен ийи айларын саарылга планнарын долдур күүүсөдип шыдаан. Ылангыя январда 8000 саныг литература-ларын садып сайгар тургаш, 8500-тү садып, планың элээн ажыр күүүсеткен.

Районуң үстүнде ийи культура албан черлери боттарының мурунда салдыгын сорулгалары багай эвес күүүсөдип, партиянын XIX съездинин, СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң төөгүлүг шийтирлеринге дүүштүр чоңуң культуруг негелделериң чогууру-биле хандырар дээш элээн оралдажы турарын айтык фактылар херчелеп болур.

А. КРАСНОВ.

Ленинград. С. М. Киров аттыг эът комбинатында кулинар-фасовочный болгаш котлета цехиниң эде чартылгазы доозулган.

Чурукта: котлета конвейер. Мурунуку одуругда—ажылчынар М. Ф. Николаева (солгай талазында) биле Р. Ф. Лоханкова.

Чуруу И. Барановтуу. СЭТА-ның прессклишези.

Ие-чаш дугайында сагыш салтышкын.

Партия болгаш чазактың ада-ның сагыш салтышкынын бистин областың чижээнде тодаргай көрүп ап болур. Бистиң областың хей урууларын болгаш бот-илери 1945 чылдан бээр 1953 чылга чедир 55 миллион рубль куруне дузаламчызын алганар. Куруне дузаламчызын хемчээли чыл келген тудум-на улгадып турар. Бир эвес 1945 чылда 4698 нелер 4 миллион 645 рубльдиң куруне дузаламчызын алган болза, 1953 чылда 8540 нелер 7 миллион 528 муң рубльдиң куруне дузаламчызын алганар.

Ылангыя хей урууларын илер куруне дузаламчызын хей түнүг ап турарлар. Чижээлээрге, Кызыл районунуң Баян-Кол көдээ Советинде он урууларын төрөөн болгаш кижизиткен хей урууларын ие Бай-Кара Хөөргейни куруне дузаламчызын 12 муң рубль түнүг алган. Ол ийишк Кызыл хоорайда чурттап турар 8 урууларын төрөөн болгаш кижизиткен ие Горбунова Анисья Сергеевна 8500 рубльдиң куруне дузаламчызын алган. Ындыг чижектерни бистиң областың район, суур бурузунде хейнү көргүзүп болур.

Бистиң областың 113 хей урууларын илеринге «Мадыр-ие» деп атты тывыскан. «Иениң алдары» деп орденнер-биле 762 нелер база «Иениң медалы» деп медалдар-биле 3870 нелер шаңнатканнар.

Бистиң областың колхозчу херээженнери база-ла идепкейлиг ажылдап турарлар. Олар СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунуң төөгүлүг шийтирин күүүсөдир дээш ажылче херек кырында кирипкенер. Чижээлээрге, Таңды районда «Кызыл партизан» колхозта хаваң ажаакчызы эш Залуцкая, Би-Хем районда «Кызыл тараачын» колхозта саянчы эш Пестова, Чөөн-Хемчик районда «Кызыл тараачын» колхозта кадарчы эш Ондар Карбы оларның үлгерилг ажылдары болгаш ат-сураа бүгү областа билдингир. Боттарының кызымаккай куш-ажылы-биле бистиң ниңи чедишкенинристи быжылган, байыдып турар муракчы херээженнери оон-лаа ырак хейнү санап болур.

Ажыл-агы болгаш культура тургузушкунда бистиң чедишкенинривис Коммунистг партияның болгаш Совет чазактың соксаал чок сагыш салышкынының болгаш орус улустуң база ол ийишк ССРЭ-ниң өске-лаа улустарының бүгү талагы дузаламчызын ачынды чедиң алдыган. Оон түнелинде тыва улустуң амдырал чуртталгазы та-выттымызы-биле өскерилген, ам тыва улус бай болгаш культуруг чуртталгазына херектиг бүгү-ле болдунар аргаларыг болгаш чүүлдерлиг.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партияның Төп Комитеди совет херээженнер улус ажыл-агынын, эртемниң болгаш культураның бүгү адырларына, коммунизмге бурунгаар бүзүрдиг чоруп олурар совет улустуң чаагай байдалына болгаш аас-кежинге күш-ажылчы чаа-чаа чедишкенинриг болурун оларга быжың-биле бүзүрэн, ынчангаш олар төрөөн Коммунистг партиямын болгаш чазактын идегелин шыңчы ботландырлар.

Н. ОПЕШ.

УЛУСТУҢ КЫЗЫ

ЧЕРНОВА (Рязань область). Куйбышев аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхоз клубунга Эвилелдиң Советиниң депутатына кандидат—Рыбовск МТС-тиң директору Дарья Матвеевна Гармаш-биле ужуражыр дээш дыка хей сонгукчулар чыгып келгенер, а бүзүретирген кижин башкы Шелкунова кандидаттың амдырал-чуртталгазын дугайың чугаалаан.

Он чеди харлыг уруг Дарья Матвеевна тракторист болуп ажылдап эгелээ. Оң организастааны херээженнериң трактор бригаданы ажылга эки түнелдерин чедиң алган. 1943 чылда ол херээженнериң трактор бригадаларының Бүгү-эвилел социалистг чарыжынын эгелекчи апарган болгаш ол чарыштың каш дапкыр тилекчи болуп турган. Ажылдың методтарын үдө-эни-биле сайзырангайтканы бол-

гаш трактор бригаданың эки үр-түнелдиг болганы дээш эш Гармашка Сталинчы шаңналдын лауреадын тывыскан. Рязань областың ажылчы чоннары ону ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутатына ийи катап сонгаан. Эш Гармаш улустуң идегелин шындыктарып шыдаан. Рязань сонгулда округунуң сонгукчулары ону күрүнө эрге-чагырганың дээди органының депутатынын кандидатына база катап депштен.

Куйбышев аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң даргазы Грешев Д. М. Гармашты эки ажылдакчы, органи-закчы кылдыр характерлеп чугаалаан.

Д. М. Гармаш бодунуң чугаазына аңаа көргүскөн идегел дээш сонгукчуларга өөрүп четиргенниң илереткен.

(СЭТА).

СААНЧЫЛАРЫНЫҢ ЭКИ КӨРГҮЗҮГЛЕРИ

Малдан бедик продуктуну чедиң алып дээш Таңды районда «Революцияны чалбыжы» колхозтуң сүт-бараан фермазының ажылдакчылары багай эвес ажылдап турарлар.

1953 чылда сүт-бараан фермазы (эргелекчи эш Дурново) сүт саарының планың 106 хуу күүүсеткен. Сүт саарының чыл планын колхозчу саанчылар Шведова 139,6 хуу,

И. ЧОРБАЕВ.

Колхозка хей орулганы кирип турар

Улуг-Хем районуң Торгалыга «Куш-ажылдың хосту» колхозта алдарыг бызаа ажаакчызы турган эш Мамонтова 1951 чылда колхозтуң хаваң фермазынын эргелекчиңе киргеш, ол талазы-биле база-ла бедик мергежилди чедиң ап, хаваңның баш санын чыл-бүрү өстүрүп, оон дөңн талазы-биле продуктулуг шынарын дыка бедиткен.

Эрткен 1953 чылда колхозтуң 20 төрүүр хаваңнарындан 520 ажыг

Фракожа 111,8 хуу, Болотова 110 хуу, Толзатмаа 105,2 хуу, Абрамова 104,7 хуу күүүсеткенер. Саанчылар-ның чедишкенин ажылды демделеп, колхоз баштаар чериниң сана-дың өзүгээр колхозчуларын ниңи хуралы 2532 литр сүтту, 700 килограмм ээтти немелде төлөвирге бээр кылдыр доктааткан.

М. КОНГУЛ-ООЛ.

МАРТ 8 — ДЕЛЕГЕЙ ХЕРЭЭЖЕННЕРИНИҢ ХУНУ

Делегейниң херээженнер хуну март 8-ти Совет Эвилелиниң улустары ССРЭ-ниң ажыл-агынын болгаш культуразының бүгү адырларын хөгжүлдөүдө канчаар-лаа аажок улуг чедишкенирин билдирди, ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгулдаларга холбашкан бистиң улустуң куш-ажылы болгаш политиктиг көдүрүшкүнүнүн байдалында демделеп турарлар.

1954 чылдың март 14-те совет улус бистиң совет куруневиң дээди органына боттарының депутаттары сонгуурлар. Ол болур сонгулдалар болза, мурунку сонгулдалар ышкан, бистиң партиямыстың болгаш улустуң сыйры каттыжылганын, бистиң хей национал улустарының бузулбас эл-найралын бүгү делегейге база катап көргүзери чизиниң чок.

Совет улус Коммунистг партияны болгаш Совет чазактың мерген удуртулгазы-биле коммунистг тургузушкунуң оруу-биле тиңелгенде тиңелгеже бүзүрдиг-биле чоруп ора. Чурттуң улус ажыл-агынын хөгжүдериниң улустуң материялдыг чаагайлыгынын бедилериниң тодаргай болгаш дайынчы программаны чыгылаш чокка боттанып турар.

Совет улус Коммунистг партияның удуртулгазы-биле дөрткү беш чылдың планы күүүсеткен, ам бешки беш чылдың ооналдары күүүседирин чедишкенин-биле боттандырып турар. Совет улус ССРЭ-ниң улус ажыл-агынын хөгжүдериниң 1953 чылдагы куруне планын чедишкенин күүүседирин бодунуң кызымаккай куш-ажылы-биле хандырган.

1953 чылда ССРЭ-де үлетпур продукцияның хемчээли 1940 чыл-биле деңизерге, оортан ийи чартык катап беден. 1953 чылда ССРЭ-де 38 миллион тонна каш бүдүртүнгөн, ол 1940 чылдындыан ийи катап хей,

320 тонна хөмүр даш казып алдыган, ол 1940 чылдындыан ийи катап хей, 52 миллион тонна нефть ажылдап алдынган, ол 1940 чылдындыан 40 хуу хей болган.

Партия болгаш чазак чик болгаш аш-чөм үлетпүрүн хөгжүдериниң улуг программазын ажылдап кылган. Ону өзүгээр чокку ийи-үш чылдарда чоңуң үлетпур болгаш аш-чөм барааннарынын талазы-биле хандырылганы дыка бедир. Ол программа чедишкенин-биле боттанып турар. Чүгө 1953 чылдың дургузунда безин улустуң хереглел барааннарын бүдүрүп үндүрер 300 чаш улуг бүдүрүгелер ажылдаче кирген.

Чурттуң көдээ ажыл-агынын талазы-биле чаа-чаа чедишкенин база чедиң алдыган. Тарылга шөлүнү хемчээли болгаш көдээ ажыл-агыны культураның дүжүтүү дайын мурундагы денелди ашкан. 1953 чылда тарылга шөлү 1952 чылдындыан 1 миллион 400 муң гектар хей бооп калбарган.

Капитализмниң кудданымыдан кажан кезээде хосталган улус демократияның чурттарының ажылчы чоннары боттарының коммунистг болгаш ажылчын партияларының удуртулгазы-биле чаа амдыралды тургузар талазы-биле кайгамчык улуг чедишкенин чедиң алганар, олар ол чаа амдырал болза, социализмниң оруу, хосталганы болгаш аас-кежиниң оруу деп чүвени тодаргай бүзүрдиг көргүскөнөр.

Төрөөн чурттуң патриоттары—совет херээженнер коммунизм тургузушкунуң чедишкенинриге чаа-чаа салышкынарны кирип турар. Совет херээженнер курунеин, ажыл-агынын болгаш культураның бүгү-ле черлеринде ажылдап, боттарының үр-түнелдиг ажылы-биле Те-

МАРТ 8 — ДЕЛЕГЕЙ ХЕРЭЭЖЕННЕРИНИҢ ХУНУ

рөөн чуртуңуң күчү-шыдалын быжылгап турарлар.

Үлетпурде, транспортта, колхозтарның болгаш совхозтарның шалдыринде херээженнер кызымаккай ажылдап, чаа техниканы башкарып, партия болгаш чазактың чурттуң мурунга салган сорулгаларын эрест күүүсөдип турарлар. Бистиң чуртувуста совет херээженнериң киришпей турары ажыл-агынын, культураның болгаш ниңтиле-политиктиг ажыл-чорудулганын чагыс-лаа чери чок. Олар ында кызымаккай, чогаалдык куш-ажылдык болгаш арга-мергежилдиң үлгер-чижээни көргүзүп турарлар.

Совет херээженнер эртемниң, литератураының болгаш уран-чүүлдүң хөгжүлдэниң эң идепкейлиг кириш турарлар.

Капиталистг чурттарың херээженнериң эрге чок болгаш дарлалдык аар-бурже байдалында туралар. Ында буржуаз хоолдулар оларның эргелерин казып турар. Оларның политиктиг амдыралга кириж эргезин янзы-бүрү арга-биле кызыгаарлап, чайладып турар.

Социалистг ниңтиледе херээженнериң таланты болгаш арга-мергежи чечектелип турар, чүге дээрге, Коммунистг партия болгаш чазак оларның чогаалдык куш-ажылына бүгү байдалдарын тургузуп берген. Социалистг тургузул, ленинчи-сталинчи национал политика шаанда хождангай чорашан националдарың херээженнеринге куш-ажылче, эртемче болгаш культура-же делгем орунку ажыдып берген.

Совет Конституция херээженнериң эр улус-биле дең эргезин чүгө камгалап турар эвес, ол эргелерин боттандырынын бүгү байдалдарын тургузуп берип турар.

Партия болгаш чазак бистиң херээженнериң табын тургузук-

чу куш-ажылында алдар-хавыязын бедиле үнелеп турар. Төрөөн чуртуңуң мурунга алдар-хавыялыг болганы дээш 2346 херээженнерге Совет Эвилелиниң Маадры болгаш Социалистг Куш-ажылдык Маадры деп бедик атты тывысқан. 900 муң хей херээженнер ССРЭ-ниң орденнери болгаш медалдары-биле шаңнатканылан.

Бистиң чуртувуста анык салгакчылар өстүрүп турар илер хүндүктел болгаш сагыш салышкыны-биле бүрткен. 41 муң ажыг херээженнер «Мадыр-ие» деп хүндүлүг атты чедиң алган. «Иениң алдары» орденнер-биле болгаш «Иениң медалы» медалдар-биле 4 миллион ажыг херээженнер шаңнатканылар.

Хей урулуг болгаш бот-илерге тыпсын турар куруне дузаламчыларының хемчээли чыл бүрү-ле өзүп турар.

Чүгө бистиң обласка безин 1953 чылдың тос айларында хей урулуг болгаш бот-илерге 5.523.740 рубльди куруне дузаламчыларын тывысқан. Бистиң обласка божуур бажынар, уруулар ясилери, консультанциялары, эмнелге черлери чыл тудум-на өзүп турар.

Бистиң чуртувуста херээженнериң үлгер-чижээ-биле Кыдат Улус Республиканың, Польшаның, Чехословакияның, Венгрияның, Румынияның, Болгарияның, Корей Улус-Демократтыг Республиканың, Моол Улус Республиканың, Герман Демократтыг Республиканың херээженнери чаа амдыралды тургузарына идепкейлиги-биле кирип турарлар.

Бүгү чер бөмбүрээни херээженнери совет херээженнери боттарының өнүктүри, тайбын дээш, улустарның чырыктыг келер үези дээш идепкейлиг демиселчилер деп көрүп турарлар.

Тайбын талаалкчыларының шимчээшкин чер бөмбүрээнде улам-на калбарып турар. Херээженнериң Бүгү-делегей федерациязы бодунуң хүрээленинде 66 чурттарың 140 миллион херээжен-

нерин каттыштырып турар. Ол—тайбын камгалаарына улуг күш болуп турар.

Совет эрге-чагырга Тываның херээженнерине куруне болгаш ажал-агынын бүгү адырларын амдыралыңче кирерин хандырды берген. Үлетпур будурту болгаш тулуг черлеринде ажылдап турар ажылчыларның болгаш албан-хаакчыларын ниңи санынын 32 хуузу, көдээ ажыл-агында ажылдап турарларын 30,6 хуузу, оң иштинде совхозтарда 39,6 хуузу херээженнер болуп турар.

Тываның херээженнери анык салгакчыларны кижизидерин херээже идепкейлиг кирип турарлар. Обласка 1209—башкы херээженнер ажылдап турарлар, оларның иштинде 357 кижин үндөниң национал башкылар болуп турар. Оон ийи беш башкылар РСФСР-ниң алдарыг башкызы деп атты тывысқан.

Шагаан-Арыга РСФСР-ниң алдарыг башкызы С. Ш. Дүжекевич, Таңды районда Л. Т. Нуджиданы ажылчы чоннар ССРЭ-ниң Дээди Советинге депутаттыг кандидаттарына депшиди үндүргөниер.

Кадык камгалап, улус чырыдышкын органнарында дыка хей херээженнер ажылдап турарлар. Чер-Чер Советтериниң депутаттарына 505 херээженнер сонгурганнар.

Совет эрге-чагырга тыва херээженнерге боттарының чогаалдык мергежилин бүгү тала-биле сайырадырынын эгээртинмес болдунар аргаларын берген. Тываны

Делегей херээженнериниң каттыжышкыны быжыгып турар

Социалисти херээженнериниң Копенгагенге болган конференциязын-га делегейниң херээженнериниң хүнү март 8-тин хүнүн байырлаарының дугайында шийтирлериң хүлээл алгандан бээр дөртөн үш чыл эрткен. Ол алдарлыг хүн болза, тураскаалдыг хүн эвес, харын бодуниң хосталгазы дээш делегейниң ажылчы херээженнериниң демиселиниң оруунда төөгүлүг үе апарган.

Делегей херээженнериниң бүгү төөгүзүнүң ишинде мыңчага чедир болбаан, херээженнериниң Бүгү делегей конгрессиң чылын Копенгагенге болган. 70 чурттарның төлээлекчилери, язы-бүрү националдарның чүзүп-баазын политиктиг үзел бодалдарың болгаш шажын-чүдүлгелериниң херээженнери ук конгресске келгенер. Конгресс херээженнериниң эргелериниң Декларациязын чогадып кылган. Ол ам делегейде тараан болгаш капиталисттик, колониал база хамаарылгалыг чурттарның херээженнеринге ажыл-ишчилериниң, хамаатыларының болгаш иелериниң боттарының эргелери дээш оларның демиселинде практиктиг хөдөлүшкениниң программасы болу берген.

Делегейниң херээженнер шимчээшкенинде бодунуң дайыны төвү—херээженнериниң Бүгү делегей демократтыг федерациязы бар. Ол болза, делегейниң 66 чурттарында национал организациялары болгаш 140 миллион кижини каттыштырып турар.

Ол шимчээшкени баштайгы одуругларында совет херээженнер чоруп турарлар.

Совет херээженнер күрүне эргелеп башкаларына идепкейлиг ролду ойноп турар. Бир эвес 1922 чылда ССРЭ-ниң Төп Күссөкчи Комитетиниң кежигүнериниң ортузунга 5 херээженнер санатын алган болза, ам совет улустун эң дээр 280 кыстары ССРЭ-ниң Дээди Советиниң депутаттары болуп турарлар. Эвилелдешкен болгаш автоном республикаларның Дээди Советтериниң бүгү депутаттарының үштүң бири хирези херээженнер болуп турар. Чартык миллион ажылчы херээженнер ажылчы чоннар депутаттарының чер-чер Советтеринге сонгутурунган. Олар шуптузу-ла чурттуң политиктиг болгаш амыл-агый амыдыралының чугула айтырыглары шийтирлээринге эр кижилер-биле бир дөмей киржиң турарлар.

Улус ажил-агынын, эртемниң болгаш культураның херээженнер ажилдавын турар чангыс-даа адыры бисте чок. 400 муң ажылчы херээженнер инженерлер болгаш техниктер болуп ажилдап турарлар. 1.200 муң херээженнер дээди болгаш тускай ортумак өөредилге черлеринде өөренип турарлар. Эртемче, литература, уран-чүүде калбак орук совет херээженнерге аштыгын. Олар болза, кандыг-даа профессияны хостуг шийлип ап турар, оларның талантылары болгаш арга-мергежили эң калбак ажылдады тып турар. Миллион-миллион херээженнер үлетпирин болгаш көдээ ажил-агында шийтирип участоктарда ажилдап турарлар. Оларның аразында—коммунизм тургузарының херээнге совет улустуң салышкынын көвүдөдүп турар чүс-чүс кайтамчык чаартыкчылар бар.

Төрөөн чурт бодунуң херээженнериниң күш-ажылын бедиле үелеп турар. 900 муң хире патриотчу херээженнер ССРЭ-ниң орденнери болгаш медалдары-биле шаңнаткан. 741 херээженнер Сталинни шаңналдың лауреады атты алган. 2.276 херээженнер Социалисттик Күш-ажылдың Маадыры атты эилеп турарлар.

Совет херээженнер бистин бүгү улустууш ышкаш келир жеке, бодунуң даартагы хүнүнче дидим көрүп турарлар. Социализм чуртунуң экономикагы күжү чыл келген тудум-на өзүп турар, ыңчаарга ооң-биле кады улустуң материалдыг чаагай байдалы база өзүп турар. СЭКП-ниң XIX съездинде хүлээп алган беш чыл планы ССРЭ-ниң ажылчы чоннарының мурунуга чаа, улам чырык перспективалары ажыгын, ыңчангаш совет херээженнер бүгү улус-биле кады ол планы боттандырар дээш чүткүлдүг демисежип турар.

Коммунисттик партия болгаш Совет чазак иелерин болгаш бичини уруулары могаг чок сагыш салышкыны-биле хүрээлэн. Бисте нечашты херээженнерини күш-ажылының дугайында хоойлу-биле камгалап турар. Медицина албан черлериниң четкизи нени болгаш чаш уругун хандырып турар. Чурт болза, бүгү-ле эки чүдүлдерин бичини урууларга берип турар. Шкоаларының, уруулар театрының, пионер ордуларының болгаш лагерлериниң, парктарының, стадионнарының, уруулар саттарының болгаш яслилериниң тудушкунунга миллион-миллион акша-хөрөнгини чарыгдас турар. Хөй урулуг болгаш бот-иелер күрүнден материалдыг дузаламчыны ап турар. Чүткө 1953 чылда оларга 6,5 милли-

ард рубльди төлөп берген. Анык салгалдыг кижизидикчи, совет ие-херээжен хүндүл-биле бүргөткен. Бичини уруулар дугайында ооң сагыш салышкынын ооң шаңнал-биле демделеп турар. 41 муң иелер «Маадыр ие» деп атты алган, 4 миллион хире иелер «Иениң алдары» деп орден-биле база «Иениң медалы» деп медаль-биле шаңнаткан.

Бистин чуртувустуң херээженнери бүгү делегейни мурунуга деп эргелиг ажыл-ишчилер, хамаатылар, аас-кежиктиг иелер деп ададып турарлар.

Херээжен тараачынар көдээ ажил-агының бүүдүрүлге кооперативтериниң даргалары, бригадирлер, трактористер, комбайнерлар болуп турарлар.

Кыдаттың улустуң чааа ие-херээженнери ынакшыл болгаш сагыш салышкыны-биле бүргөткөн. Чуртта 30 муң херээженнер болгаш уруулар консультациялары база божуур барычнар, 21 муң уруулар саттары, чүс-чүс муң уруулар яслилери тургустунган. Кыдат болза, аас-кежиктиг ие-чаштын чуртту болу берген.

**ДРУЖБА
НЕРУСИМА!**
БИСТИҢ НАЙЫРАЛЫВЫС БУЗУЛБАС!
Чурукчу В.Корецкийниң кылган плакады.

рарлар. Пролетаржы интернационализмниң ёзуунга Коммунисттик партияның кижизиткени совет херээженнер болза, капиталдың чурттарының херээженнериниң эки амыдыралы дээш, боттарының эргелери дээш, боттарының эргелери болгаш улустар аразына найыралдыг изил-биле деткип турарлар. Херээженнериниң Бүгү-делегей Демократтыг Федерациясында совет херээженнериниң төлээлекчилери улуг ажылды чорудуп турар. Дайыныч орукту дугаар, тайбыны камгалап, боттарының урууларының, төрөдериңин болгаш чок кижилериниң амы-тынын камгалаар деп делегейниң херээженнеринге оларнык кыйгырылары конференцияларыны, съездериниң конгрессиниң индирлеринден чагылангып турар. Бүгү делегейде тайбынын чөлөгиниң айнак Төрөөн чурттуң күчүзүн боттарының маадырдыг күш-ажылы-биле быжыгавышкан, совет херээженнер бүгү депшилегил кижилер төрөдериңиниң нини херээнге аажок улуг салышкынын кирип турарлар.

Ам Кыдат Улус Республиканың, улус демократиязының европа чурттарының, Герман Демократтыг Республиканың, Корей Улус-Демократтыг Республиканың миллион-миллион херээженнери совет херээженнер-биле кады ёзулуг дең эргениң аас-кежини үлөжип турарлар. Бо чурттарда тилээни улусчу тургузуу болза, нийтиледде болгаш өг-бүлөдө дорамчылдыг байдалдан херээжен кижини хостаан, идепкейлиг чогадыкчы ажил-чорудулгаже оларныкыйгырган.

Өг-бүлөгө болгаш нийтиледге чартык кул, үжүк-бирик чок, эрге-медел чок чорраан улуг Кыдаттың херээженнери ёзулуг-ла чаагайжыды төртүүнүшкүнү чурттап эртип турарлар. Ам 60 херээженнер Улустун Төп Чазааның органында харыс-салгалыг албан дужаалдарда ажилдап турарлар, муң-муң херээженнер күрүне эрге-чагыргазының чер-чер органында сонгутурулуаннар. Үлетпүрде херээженнериниң саны чыл келген тудум-на өзүп турар. Оларның ишинде бүүдүрүлгелериниң директорлары, инженерлер, машинистер өзөш эвес. Кыдаттың херээженнери чүткүлдүг өөренип, оларның шаанда бодас сактыг-даа чорбаан профессионалдарын чедишкенин шимчээдиң ап турарлар. Кыдат херээ-

Улусчу тургузуу тилээни бүгү чурттарда база шак ындыг эргилдер болгулаан. Польшада, Чехословакияда, Венгрияда, Румынияда, Болгарияда, Албанияда херээженнер ажилдавын турар ажил-агының ындыг адырлары чок. Бүүдүрүлгениң амыдыралыг киржилге болза, оларнык политиктиг идепкейли бедиңип турар. Күрүне эрге-чагыргазының органында сонгутуруп турар херээженнериниң саны өзүп турар. Иелерин болгаш бичини урууларының кадыны камгалап турар албан черлерин тургузарында бюджеттиң төлөвөлдерин чыл бүрүдө өзүп турар.

Румынияның И. К. Фирма аттыг коллективтиг көдээ ажил-агының даргазы Тинка Антоң мында деп чугалап турар: «Мен—үш урууларнык иези мен. Мээң төрөөн чуртунуң бүгү урууларының мурунунда амыдыралче делгем орук аштыгынган. Сээң урууларың каянда да хөдөчү болбас, делегейниң бүгү ак-сеткилдиг кижилериниң тайбың дээш демиселиниң херээнге бодунуң күш-ажылы-биле салышкынын кириер сен деп билип алгаш ажилдаары өөрүнчүдүр».

Социализм болгаш демократия лагериңиң чурттарында херээженнериниң амыдыралы болза, капиталисттик болгаш колониалдыг чурттарының херээженнеринге, боттарыңга болгаш боттарының урууларыңа шак ындаг салым-чолду чедиң алырын күзөп турар ажил-ишчилерге дириг үлегер-чижек болур. Ол чурттарда херээженнериниң эргелери каржызы-биле дорамчыл бастып турар. Хоойлу-биле сонгулда эргелери чарлатынган черде безин сонгулда эргези херээженнериниң калбак массаларына чүзүп-баазын чүүлдер-биле кызыгаралтынып турар. Капитал тергилдеп турар 17 чурттарда херээженнер кем-херек үлгүлөдүкчилери болгаш угааны солту кижилер-биле бир дөмей сонгулда эргелериң шуут казытканар. Капиталисттик делегейде эр кижилерин болгаш херээженнериниң ден ажил дээш ден төлөвириниң принциби чок, нениң деген чаш уругунуң кадыны болгаш эрге-ажыктарын камгалаар дугайын да хоойлу чок болуп турар, профессионалдыг өөредилге эргелери херээженнер казыттырган.

Чижээлээр, АКШ-та адырларның хөй кезинде херээженнер бир дөмей ажилга эр кижилерден 25—40

хуу эвээш төлөвирни ап турарлар. Эске-даа чурттарда херээженнер шак ындаг шыдажыр аргажок даргалга таваржып турарлар. Эр болгаш херээжен кижиниң күш-ажылының төлөвиринде ытгал Италияда 18—30 хуу, Японияда 44 хуу хире, Бельгияда, Норвегияда, Швецияда эр кижиниң күш-ажылыга болаарга херээженнерини күш-ажылы 20—40 хуу эвээш кылдыр төлөп берип турар.

АКШ-тын чагырыкчы бүүдүрлериниң боттадырып турары чаа дайыны кысыгынын политиканың-биле холбаштыр херээженнерини байдалы улам-на шыдажыр аргажок апар чорур. Империялыг болза, ажылчы чоннарың, ооң ишинде херээженнерини демократтыг эргелеринге халдашкыны күштелдирип турар.

—Боо-чөпсөктерин эидер бүүдүрүп үндүрери бистин чуртувусту болгаш ажылчы чоннарың өг-бүлөзүн хоозурадып база байларың улуг эвес бөлүүн байыдып турар—деп Копенгагенге болган конгресске келген француз херээженнериниң төлээлери меделеп турганнар. Канчаар-даа аажок улуг шериг бюджетти болза, херээженнерин болгаш бичини урууларың чаагай чоруунга эргежок чугула хемчеглерин амыдыралга чорудар арганы бербей турар. Буруңгу культураның чуртунда школаларга херэглээр акша чок. Пастерини болгаш мадам Кюриниң чуртунда эртем ажилдышкыны чоруда-рынга акша чок. Бистин урууларыңысты азырап ажаарыга акша чок. Бистин ада-иелериниң назылап кыраан чоруун хандырынга акша чок. Анык өг-бүлөлөргө дуза көргүзүп болгу деп акша чок...

Херээженнер ам туруп турар байдал-биле эптежерин күзөвэйп турарлар. Боттарының кижилер эргелери дээш оларнык демисели дайынын болгаш түрөгдөлдүг политиканыңга удур тайбың дээш демисел-биле сыйы холбаштып турар. Олар болза, амыдыралдың бүгү-ле адырларына эр кижилер-биле бир дөмей эргелери, улустар аразының маргылаалыг айтырыгларың тайбың таарыштырың, беш улуг күрүнелериниң аразына Тайбың Пактазын чарарын, кижилерини массалык-биле узуткаарың атомугу, водородтуг болгаш өске-даа хевирниң чөпсөктерин ажилдарыңдан ойталаарын негеп турарлар.

Копенгагенге болган конгресстин шийтирлери чер бөмбүрээниң бүгү булуңнарыңа изиг үнөлүшкенин тыпкан. Делегей херээженнериниң шимчээшкениниң чаа калбарышкынының дугайында медээлер чер болгандан кээп турар. Херээженнериниң Национал конгрессинге белеткеп Индияда калбарган. Ол болза, ажилдаар эрге дээш, бичини урууларың амыдыралды дээш, тайбың дээш демиселе инди херээженнериниң бүгү кезектерин каттыштырың болдунуң сорулгазы кылдыр салып турар. Херээженнерини эргелериниң декларациязы ында ук черин дика хөй дыдыларында очулдуртунган болгаш чангыс эл-сеткилдиг чүдүлгүзүүшкүңе база деткимче ужурашкан. Кайды-дошкун держизилешкенин турбуже Латин Америка чурттарының херээженнериниң демисели сокусавайн турар. Эрткен чылдың декабрьда Японияда херээженнер конгресси болган. Ооң шийтирлери мында деп бижип турар: «Бистин урууларыңыстың аас-кежини болгаш келир үедиг чаагай чоруу дээш, иелериниң аас-кежини дээш бистин амыдыралы-высты экижирткен—Азиянык херээженнери-биле харылзааны быжыглаарын оралдажыр, дайынны болдурбазы дээш демиселе бүгү күш-тергизини бээр бис».

Француз херээженнериниң Эвилели январь айда национал конференцияны чылдырган. Ол конференция болза, бүгү делегейге кыжаныгы белеткеп турар бон болгаш париж керээлериң бадылаарыңга удур удурланышкыңе чурттуң бүгү херээженнерини кыйгырган.

Бүгү чер бөмбүрээниң миллион-миллион херээженнери март 8-те дайынын, аш-чуттун болгаш түрөгдөлдүг политиканыңга удур, капиталисттик, колониалдыг болгаш хамаарылгалыг чурттарда ажил-ишчилериниң, иелериниң болгаш хамаатыларын боттарының эргелери дээш демисежир талазы-биле боттарының быжыг шийтирлиниң база катал көргүзүлөр. Делегей херээженнериниң шимчээшкениниң баштайгы одурууларында чоруп турар совет херээженнер, улус демократиязының чурттарының херээженнери бүгү чурттарының ажылчы херээженнери-биле интернационалды харылзааларын быжыглаар чүткүлдүң база катал көргүзүлөр, дайын кысыкчыларының чимченешкенингерге удур демиселди могаг чокка чорударлар. Бо чаагай ажил-херекке оларны демократия дээш, быжыг тайбың болгаш улустар аразына найырал дээш туржуп турар бүгү депшилегил кижилер төрөткен деткип турар.

М. ЯНЧУК.

Шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдин адаа-биле

Күрүне албан черлериниң ажил-дакчыларының профэвилелдиниң дөрткү область конференциязы бо чылдың февраль 27—28 хүнеринде Кызыл хоорайга болуп эрткен. Профэвилел обкомунуң ажилының дугайында, профэвилел обкомунуң ревизия комиссиязының ажилының дугайында өтчөт илеткелдерин, профэвилел обкомунуң кежигүнерин болгаш ревизия комиссиязының кежигүнерин, күрүне албан черлериниң профэвилелдиниң IV съездинде баар төлээлери, ол ышкаш эвилелдер аразынын конференциязыңга баар төлээлериң сонгуур дугайында айтырыгларың чугаалашкан.

Профэвилел обкомунуң ажилының дугайында өтчөт илеткелди профэвилел обкомунуң даргазы эш Козлова кылган. Күрүне албан черлериниң профэвилелдиниң область организациязы партианың XIX съездининиң база СЭКП К-ның сентябрь Пленумунуң шийтирлериң күссөдиринче ажилын, албан-хаакчыларыны мобилизастаар ажилды чорудуп тургаш, өтчөттүг үениң ишинде бодунуң ажилыңа чамдык экижидилгелериң чедиң алган.

Профэвилел организациялары организасталазы-биле элээн быжыккан. Олар социалисттик чарышты удуртуруңе, бүүдүрүлгелерини курларларын четче ажыглаарыңе боттарының ажилын угландырган. Өтчөттүг үениң ишинде профэвилел кежигүнериниң күрөвлөни өскөн. Профэвилел райкомнары болгаш чер-черде комитеттери күш-ажылды сөйүлгө-чорумун быжыглаарыңе угданган хемчеглерини база боттадырып келгенер. Ол ышкаш профэвилел организациялары культурамассалыг ажилды калбартырыңе кичээнгейини база салып турар апарганнар. Лекциялар номчулгазы көвүдээң, профэвилелдин чамдык организациялары бот-тывыңгыр уранчул коллективтерин организастаар. Туризм херээнге күш-культуруларның сонуургалын көдүрүрениң чамдык хемчеглери алынган.

Профэвилел организациялары, оол тус-тус кежигүнери ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгуулдарга холбашкан агитация-массалыг ажилды база калбартып чорудуп турарлар. Ындыг болза-даа, күрүне албан черлериниң ажилдакчыларының область организациязының ажилында улуг четпестер барын илеткелчи болгаш санал берген төлээлер шүгүмчүлелдин болгаш бот-шүгүмчүлелдин аргазы-биле илереткенер.

Профэвилел обкомуну эң улуг частырың болгаш четпес чүүлү болза, бүгү ажил-чорудулгазын бодунуң кудуку организацияларыңга дайнамай, оларны боттуг удуртууга-биле хандырайы, ылангыя районнарда профэвилел организацияларың облонода, область эмнелгезинде, Курбантың область конторазында профэвилел организацияларың өтчөттүг үениң ишинде дика четпес ажилдап келгенер.

Профэвилелдин обкому болгаш оол тус-тус комиссиялары, база чер-черде организацияларың албан черлериниң, садыг организацияларының,

кадык камгалап органының ажилыңа хөй-инитиниң контролон тургуспааныңдан ол черлерин ажилында улуг четпестер барын, оол удуртукчулары күш-ажылды коойдузун хажыдып турганын илеткелчи болгаш санал берген төлээлер боттуг чөпсөктер-биле илередиң шүгүмчүлээнер.

Санал бергеннерден төлээлер эштер Тамба, Тамдын-оол, Кулаев олар профэвилел обкомунуң бодунуң чер-черде организацияларың боттуг удуртулга-биле хандырайы, семинарларың эрттирбей турганын, база кидишкылыңа хемчеглерин кошкык чорудуп келгенин шүгүмчүлээнер.

Төлээ эш Даваа (Чөөн-Хемчик) профэвилел обкомунуң, оол чер-черде организацияларың-даа күш-ажылды камгалаар хүлээлгезин күүсетпей турарын ажылап алгаш, чамдык удуртукчулар болгаш директорлар ажылчыларың болгаш ажилдакчыларың, ылангыя сааттыг херээженнери чөптүг чылдагаан чок черге ажилыңдан үндүрүп турар фактыларың бодунуң саналыңга чугаалаан.

Кызылдың башкы училищезинде профэвилел организациязыңдан келген төлээ эш Мазурский бодунуң саналыңга областыг профэвилел советиниң болгаш күрүне албан черлериниң ажилдакчыларының обкомунуң удуртуулгазында четпестериң чиди-биле шүгүмчүлээң. Садыг организациялары, кадык камгалап органың ам-даа четпес ажилдап турар. Ындыг турбуже, обком ол чер-черде профэвилел организацияларың ажилын экижидиринче кичээңгей салбаан. Ол ышкаш профэвилел обкомуну сургуулдарың амыдырал чуртталгазыңче, ылангыя оларны чуртталга черлеринге таарымчалыг байдалды тургузарыңе чогуур кичээнгейини база салбай турар.

Төлээ эш Петрик бодунуң саналыңга хоорайның коммунал ажилыңында улуг четпестери илередиң шүгүмчүлээң. База төлээ эш Морозов обкомунуң даргазы эш Козлова айтырыгларың коллегиялдыг ёзу-биле шийтирлээр принципти чамдык үлестер хажыдып турганын шынгызы-биле шүгүмчүлээң.

Конференцияга шупту 15 төлээлер санал бергенер. Санал берген төлээлер обласка дыштанылга бажыңнарын тургузарыңиң чугулазының дугайында, күш-культура болгаш спортту калбартырыңиң дугайында болгаш өске-даа айтырыгларың чедишкенин шийтирлээриниң дугайында боттуг саналларың бергенер.

Күрүне албан черлериниң ажилдакчыларының профэвилелдиниң область организациязының ажилын экижидиринче угланган доктаалды конференциядан хүлээп алган.

Конференция профэвилел обкомунуң кежигүнерин, кежигүңе кандидаттарын, ревизия комиссиязының кежигүнерин болгаш күрүне албан черлериниң профэвилелдиниң IV съездинде база эвилелдер аразының область конференциязыңга баар төлээлериң сонгаан.

Конференция сөөлүнде бирги организастыг пленум болуп эрткен. Күрүне албан черлериниң ажилдакчыларының профэвилел обкомунуң даргазы эш Л. Козлованы сонгаан.

ЧЕР-ЧЕРДЕ БИЖИК ӨӨРЕДИЛГЕЗИ ЧӨӨН-ХЕМЧИК РАЙОН

Чөөн-Хемчик районда «Октябрь 30 чылы» колхозтуң улуг назылыг чонун бижикке өөредилге-биле 3 кезек черде бөлүмнерини организастаан. Бөлүмнерде шупту 85 бижик билбес болгаш биче билирлер өөренип турарлар.

Бижик бөлүмнериниң ажылы мурункузундан элээн экижээң. Мурунунда херээжен колхозчулар, ылангыя өг-бүлө ээлери бөлүмнерге четче өөрнөмөй турган болза, ам кижилер бүрүзү хаара туттуңган.

Култармейжилер: Какпаанак, Шалды-оол, Сайын оларның башкылап турар бөлүмнериниң кир-

жикилеринден чангыс-даа кижилер күчүлү үзүп көрбээң. Устүнде эштерин башкылап турар бөлүмнериниң дынакчыларыңдан 30 аяк кижилер номчунар, бижиктер апарган, а колхозчулар М. Модагандай, Анай-уруг, Седвес олар бижикти билер кылдыр эки өөредилгени чедиң алганыңда кадына, харын культурамейжилерини идепкейлиг дузалакчылары болуп, бижик билбестерин үжүп бижиктиг болуруңга дузалажып турар апарганнар.

К. МАШПАК-ООЛ.

ЭРЗИН РАЙОН

Бистик колхозта бижикти билбес болгаш биче билир 90 колхозчулар хаара туттуңган дөрт бижик бөлүмнери ажилдап турар. Бөлүмнериниң культурамейжилери эштер: Базыр, Оюң, Нюра, Комбу олар колхозчу чонун бижик үжүктүг болдулар дээш алган даалгаларын эки күссөдип турарлар. Бөлүмнер өөренип эгелээниңден бээр 18 удаа кичээлдээнер.

Ылангыя эш Комбуң башкылап турар бөлүмүңде 15 бижик билбестер ам саат чок номчуп, бижиктер кылдыр өөренип алганнар. Бижик бөлүмнери өөредилге херекселдери, кичээлдээр чер, чырык-биле эки хандырыңган.

Д. КЫРГЫС.
Эрзин районунуң «Коммунизмче орук» колхоз.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОН

Улуг-Хем районунуң Маленкок аттыг колхозта бижик бөлүмнериниң ажылы экижирткен турар. Ийн кезек черде: колхоз сууру—Ак-Талда, Баян-Колдун хову бригадасында организастатынган бижик бөлүмнери баштай чүгээр ажилдап турган. Ындыг-даа болза, сөөлүг үеде оларның ажылы шуут чорувастан. Ол бөлүмнери башкылары-биле быжыглатырган культурамейжилер

Х. Чүлүм, К. Кончук-кыс олар боттарыңга онаашкан даалгаларыңга багыт күссөдип, кичээлдерин хөңүн четте эрттирер, а хөңн чоктанга эрттирбей турарлар. Бижик бөлүмнериниң ажилыңда бо четпестер колхозтуң партия, комсомол эге организацияларыңиң эсет чок, шүпчөп удуртулгазы дээрзин херечилеп турар.

Т. БАЛГАН.

АГРОТЕХНИКТИГ КҮРСТАРДА

Даштын дыңыг соок турган. Шоолуг улуг эвес өрөөдө стол артыда янзы-бүрү назылыг кижилер чыгып келген олурганнар. Олурганнарнын мурнунда макеттер, картограммалар.

Бөгүгү элчегиди кичээлге дыннакчылар тараа чөмүнү тургузуун көрүп турганнар. Колхозчу Овечкина тараа чөмүн микроскопка кичээлге көрүп олурган. Ол тараа чөмүндө тарааның кара-бегелээр аарымы көрүп каан.

—Анатолий Федорович! Үрөзиде кара-бегелээр аарыг бар-дыр—деп ол чугаалаан.

Анатолий Федорович Смирновтун даалгавын өзүгараа колхозчу Овечкинаны шилеп тып алганы кызыл тастың янзы-бүрү сорттарынын шынарын дыннакчыларга бүзүрдөй көргүскөн.

Дыка хөй айтырлар салдыган. Тодаргай харыяларын беришсаан, агроном дыннакчыларын кичээлге и хайнышкынныг беседаже хаара туткан. Үрөзиде тарылгага белеткээринин хемчеглерин, кызылтас сорттарынын, оларнын шынарын дугайын дыннакчыларга таныштырган. Дыннакчылар үрөзиде агаарга чыдыдарынын, үрөзиде тараалары канчаар яровизастаарынын дугайын болгаш ол аргаларнын ажык-дузалыг билеп алганнар.

Теоретиктиг билигин практиктиг ажал-биле быжылган. Колхозчу дыннакчылар кызыл тасты ытлап арыглаша, оон арыглашыкынын шынарын тодаратканнар.

Үрөзиде чыгыг агаар-биле чыдыдарына хөй күш үнер деп колхозка шын эвес бодат турган. Ам ындыг бодат шууг утуктагыган.

Бичангаз бүгү бөлүктүн өзүлүг дург хөвирлиг беседажыга болгаш практиктиг ажылына чүглө билги быжылган эвес, харын тарылга үрөзиде белеткелинде четпестерин чыдыдаанарын чок кылырын аргазын тодараткан.

Агротехниктиг курстарга удобрене дугайында теманы эрттирген. Үлгөсү, дыннакчы Анатолий Григорьевтиң талазындан ажылга четпестери болдурган, тодаргайларга, өдөк төгүшкүнүн тырый эвес төп турганынын чижээн кириген.

Картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезин улгаттырарынын дугайында СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун шитпирин дыннакчыларга улуг сонурганчыг болуп изиг деткичени алган.

Партиянын чугула доктаалдарын дыннакчылар эки шигээлди алзын дээш, партиянын болгаш чазактык айткан бүгү хемчеглеринин политиктиг жужур-дузазын ханы угаап,

билеп алзын дээш, агроном Смирнов кичээлдер эрттирип турарынын үезинде колхозтун амдыралындан, кедээ ажыл-агыйнын муракчы областарынын практиказындан байлак материалдарны чижекке ажылгаан.

Чижээ, картофель болгаш ногаалар бүдүрүлгезин улгаттырарынын дугайында партиянын болгаш чазактык хемчеглеринин талазы-биле кичээлдерин эрттирип тургаш, ол культураларны дөрбелчин-уялчак арга-биле тарып олуртурунун бүгү-ле аргаларын, ирик-торфтуг саваларын Москва областың колхозтарында канчаар ажылгап турарынын дугайын тодаргай-биле чугаалаан. Ол болза, картофель болгаш ногаалар өстүреринин чаа аргаларынче дыннакчыларын канчаар-даа аажок улуг сонургалын техниказын ам-даа ханы таныштырарын дилээнер.

Дыннакчылар «Кызыл партизан» колхозтун баштаар черинге улуг дузаны көргүскөннөр. 8 хонуктун дургузунда олар колхозчулардан 105 центнер картофель үрөзиде чып бергеннөр.

Таңды районун «Кызыл партизан» колхозунун агротехниктиг бөлүмүндө 21 кижиге бар. Артедьиди баштаар чери партия эге организациязы-биле кады өөредилге организастаарын бодамчалыг кылган. Дыннакчы бүрүзү-биле беседаны чоруткан.

Колхоз баштаар чери оларга өөренер бажыкын тускайлап, 400 рубльдиң литератураларын, кыдырааштарын болгаш өөредилгениң өске-даа чугула чүдүлерин садып берген.

Школа директору эш Мешкова дыннакчыларга улуг дузаны көргүскөн. Ол кичээлдерге чугула картограммаларын, макеттерин, микроскопту беришсаан, методиктиг айтышкынын база берип турар.

Агроном Анатолий Федорович Смирнов кичээлдер эрттирерин хүндүлүг хүлээлге кылдыр көрүп турар. Ол кичээлге эки белеткенип, өөредилгениң тодаргай планын; уруктун сорулгазын, теманың допчу утказын, болур кичээлдин айтырылгарын тургузуу ап турар, өөредилге херекселдерин баш удур белеткеп, практиктиг кичээлдерин эрттирип турар.

Бо бүгү чүдүлдер «Кызыл партизан» көдээ ажыл-агый артелинин агротехниктиг бөлүмүнүн өөредилгезинин чедишикин хандырып турар.

К. КОСТИН.

ФЕЛЬЕТОН

Тээлиде Держиморда

«Держимордага чугаалаңар, ол чудруктарын дыка чайвазын: чурум тулар дээш: буруу-луг-даа, буруу чок-даа кижилерин карактарынын адаан көгөртүп шашылап кааптар кижиге болгай...» деп Гогольдун «Ревизорунун» маадыры городничий Антон Антонович Сквозник Думхановский ревизор ап чедер магзат чок дээрзин экинчи чагаазындай билгеш, ыңчаар чугаалап турар. Донгун, хол чедер кижилеринин мөзүзү Держимордада бижитинген.

Держимордалар (дүмчүк үстүрер дээр уткалыг фамилия) үрд: турганнар, мычазажок оларнын бистин аравыста бар турары хомуданчыг болбас аргажок. Тээлиде чеди чыл школанын девискээрин метр ажыг бедик кылдыр манзылар-биле херимней кажаалап каан. Элээн каш бичии оолдар (ылда эге класстар өөреникчилери база бар) анаа чалсар аразында ойнап манжагып турганнар.

—Кел чор!—деп оолдарнын бирээзи өскелиг үн-биле кыл дээр сонда, олар бөлдүнчү дүшкөк, школа артыне бурт-ла дээрнөр.

Чүү болганар? Чүл дээрге, район эргелекчизин Виталий Васильевич Самойлов кел чораз чүве-дир. Үччүрү, өөреникчилер чүге обтай бергеннери?

1953 чылдын ноябрь айда район төвүндө культура бажынына бичии уругларга тааржыр кино болган. Билет садып алыр дээр манап турган 8—10 харлыг өөреникчилерин сиртинден сирбеткеш, шалаже шывадагылап тургаш, тарадыр ойлаткан, оон биледин алгаш, барып олуркан өөреникчилерин эң харжызы-биле үндүр иткелекен.

Кассир Маруся Рогачева өөреникчилерин акашын чандырып бериптей дээрге ынатпаан.

Виталий Самойловтун Держиморда мшажан көргүзүп турар өске база бир чижек бар. 1954 чылдын январь 13-те, билеривис культураны бажынына уругларнын ынак чогаалчы Аркадий Гайдарынч номунага чогааткан «Чук биле Гек» деп кино

С. ПИРОГОВ.

КЫДАТ УЛУС РЕСПУБЛИКАДА

Кыдатта баштайгы автомобиль заводунун цехтеринин бирээзинин тудуушкуну. Синьхуа агентствениң фото-чургу.

Суйюань можу Иштики Моолдун автономнуг району-биле каттышкан

ПЕКИН. Суйюань можу Иштики Моолдун автономнуг району-биле каттыжарынын дугайын солунвар медээлеп турар. «Женьминьжибао» солунунун айтып турарын өзүгараа алдыр, ол можу Иштики Моолдун автономнуг районуна кириер чорук ол можууну хөгжүлдээнге таарымчалыг болур, ол черин чонуну индустриализацияны ботандыраарына идепкейлиг болгаш инициативчи чоруун бедидер. Бо болушкун болза, Кыдатта бактаап турар улустарын акы-думалык бузулбас чангыс-эвин бодунга көргүзүп турар деп солун демдегеп турар.

Кыдатта тарааны план өзүгараа күрүнеин садып ап турары

ПЕКИН. «Женьминьжибао» солунунун медээлеп турарын өзүгараа алдыр, тарааны план өзүгараа садып алырынга күрүне улуг чедишкенин чедиң чалган. 1953 чылдын ноябрьдан 1954 чылдын январьга чедир оон мурунда эртек чылдыг ол-ла үезинде 126 хуу хөй тарааны садып алган.

Планыг тургузушкунунуң эгелэни-биле тараа айтырын үндэзин-биле шитпирлээр сорулга—хоорайларын, үлетпур-луг районнарны, чурттакчылыг черлерин тараа-биле хандыраарынын сорулгазы күрүне мурнуна салдыган. Күрүнеге тараа садары дээр шимчээшкенин Сонгу-Чөөн болгаш Сонгу Кыдат-

(СЭТА).

Тайбынын Бүгү-индий чөвүлелиниң оралакчы даргазынын медеглели

ДЕЛИ. Делиге болган парламалга конференциянын тайбынын Бүгү-индий чөвүлелиниң оралакчы даргазы Мульк Раж Анандын медеглели болза, «Индиянын хөй-нитизи америк-пакистан пактыга удур чангыс эп-сеткилдиг удурланган болгаш оон буруу шаап көргөн. Бистин удурланышыкыныска Пакистан-биле кожа-хөлбөзү бүгү чурт болгаш бүгү делегейде тайбынын бүгү талаалачылары деткичени көргүскөн. Ол пактыда пакистан улуска кулданылга өзүзунуң болгаш яды-турени чоруктун үнер дестеринин барын көрбүшсаан. Пакистанын бодунун хөй-нитизинин дыка хөй кезин анаа удурлап турар. Тайбынын Бүгү-индий чөвүлелиниң эгелекчи саналын өзүгараа организастаан чус-чүс митингилер болгаш чыскаалдар бүгү чуртка февральда эркен деп Мульк Раж Ананд сагындырган. Анаа Индиянын чонунуң бүгү кезектери киришкеннөр. Ол митингилерин киржикчилери америк-пакистан пактыны буруу шаап көргөн болгаш дайыннын америк политиказын деткирген Индиянын күткүрүнүн оомгаш сатылар халдарынын талазы-биле АКШ-тиң ораллажышыкынын улурланган болгаш Индия биле Пакистанын найбарылыче болгаш эп-сеткил каттыжышыкынын кыйгырган. Дайыннын хөй-агт кирикчилерин ажал-чорудулгаларына удур харыс кылдыр «тайбын камгалаын улам шитпирлиг» болдурар ужурул деп Ананд медеглээр. Америк-пакистан пактынын тургузуу турар айымдары дүжүп беришкенин аргазы-биле эвес, харын тайбын дээр, дайын белеткелдеринин планнарын удур дидим демиселдин аргазы-биле ойтур шаптыган турар ужурулуг.

(СЭТА).

Парижтин парламалгазы Тунистин чаа чазанын дугайында

ПАРИЖ. Мохаммед Мзалиге баштапкан Тунистин чаа чазанын составтан март 2-ин эртеинде тускай чарлаанынын дугайын Парижтин эртен үнер солунары медеглээр. Тунистин хамаарышпас чоруу дээр демисежин турар «Неодестурн» партиязынын бир төлээлекчизин чазактын составында кирбээр деп «Монд» солун демдегеп турар.

Франциянын Тунисте чынгене резидентин Вуазарын Парижтен Тунисте дедир эеп келгенин сонда чазактын дугайында айтырыгны шуут шитпирлээр деп Франс Суир солунун Тунисте корреспондентизин айтып турар.

«Обсерватер» д ажурдун» деп неделя саньнда үнер сеткүүлдүн бижип турары болза, премьер-министринин олудунга Мзалинин томуйлат-

(СЭТА).

Англиянын чонунуң саны

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин тускай сан-медээ өзүгараа дыңатканы-биле алырга, Англиянын бодунуң болгаш Уэльстың чонунуң саны 44090 муң кижиге, Шотландиянын—5096 муң кижиге болгаш Сонгу Ир-

(СЭТА).

„Немец улуска хосталганы чүглө тайбынын керээзи магадылаар“

БЕРЛИН. Бони Бундестагынын реаксылыг хөй-чуруунуң хүлээр алганы Барын Германиянын милитаризациязын улам боттандыраары-биле бонун конституциязынга шериң талазы-биле чүүлдерин кириеринин дугайында хоойту тайбына ынакшылдыг немец хөй-нитинин удурланышыкынын хайындырган.

Герман Демократтыг Республиканың хоорайларында болгаш суурларында митингилер болгаш хуралдар эртип турар, оларнын киржикчилери ол болза, бонн башкарыкчыларын эидере чеспеленишкенин оруунче чаа базымы деп ону буруу шаап турар. Герман Демократтыг Республиканың чонунуң бүгү кезектеринин төлээлекчилери бонн болгаш париж шериг керээлеринге удур, Германиянын тайбын демократтыг үндэзинге каттыжары дээр демисел.

ге боттарынын күзел-соруктарын илередиң турарлар.

Глаухауга болган митингинин киржикчилеринин хүлээр алганы резолюцияда «Бис Германияга европаның камгалад нитилежилгезинин керээзин эвес, а тайбын керээзин негеп тур бис» деп медеглээрнөр.

Барын Германиянын чоңу эрге-чагыргаларнын истеп сүрүшкүнери болгаш террору турза-лаа, бонн милитаристеринин антинационалчы политиказына ол ышкаш удурлап турар. Германиянын барымы талазында немец патриоттар митингилерге болгаш хуралдарга, медеглелдеринге болгаш тарадыр турары хуудастарына бонн болгаш париж шериг керээлерин чок кылырын негеп, бонун конституциязынга шериң талазы-биле чүүлдерин кириеринге удурлап турарлар.

(СЭТА).

Берлин чөвүлел хуралына совет саналды бонн эрге-чагыргалар улустан чажыраары оралдажып турар

БЕРЛИН. АДН агентилелинин корреспондентизинин Пассаудан медеэлеп турары болза:

Сөөлүг хүннерин дургузунда Барын Германиянын полициязы Аденауэрин дужаалын өзүгараа даштыкы херектер министрлеринин Берлин чөвүлел хуралынын дугайында шыны чажыраары оралдажып турар. Чижээ, Берлин чөвүлел хуралына Совет Эвилелиниң Даштыкы Херектер министр Молотовтун чугазынан парлан Германиянын Коммунистг партиязынын органы «Байершес фольсхо» солунун 237 экзеплярларын полиция Пассауга хурааган. Бо чоруктун мурунда каш хонук бурунгаар Боннга 50 кижилиг бөлүк чангыс-ап, тайбын болгаш хосталга дээр демисежин турар неместеринин эвилелини «Европаның камгалад нитилежилгезинин» дугайында керээ эвес, а тайбын керээзи» деп теманы чугаалажып көөр деп турган хуралынче халдаашкын кылган. Ваттеншайде, Юрибургка, Боннга, Ганноверге болгаш Барын Германиянын өске-

даа дыка хөй хоорайларына, суурларына Берлин чөвүлел хуралына хамаарыштыр патриоттарнын боттарынын чүүлдерин бижээр дыка хөй коммунистг солунарын болгаш хуудастарын ол ышкаш хураага.

БЕРЛИН. АДН агентилелинин корреспондентизинин Нордхорндан медеэлеп турары болза:

Германиянын Коммунистг партиязынын Ганновер организациязынын органы «Ди вархейт» солунун 600 экзеплярларын кеземче полициязы февраль 27-де Нордхорнуну вокалынга хавырып алган.

«Ди вархейт» солунун хавырганын чылдак болган чүве болза, Нордхорнунуң пс-таавычыларынын «Дер роте фален» солунуна удур полициянын үлгедиглерин илерегич чүүлдү ол солунга парлааны болган. Ол үлгедигни Аденауэринин бүгү Германияга чорудар деп турары «хостуг» сонгулдарынын байдалынын үлегери кылдыр үнелеп көрүп турар.

(СЭТА).

Англиянын общиналар палатазында

ЛОНДОН. Март 2-де парламенти-нин лейборисчы-кежигүнери общиналар палатазына Барын чүк биле Чөөн чүктүн аразында садылгажышкынын кызгаарлыг чоруун кошкадыры-биле дүрген хемчег алырын садып министр Торникрофтун негээрнөр. Кыдат Улус Республика-биле садылгажышкынын калбарытын олар ол ышкаш негээрнөр.

Пресс Ассошиейши агентилелинин медеэлеп турарын өзүгараа алдыр, лейборист Гектор Хьюз моон дараазында айтырыгны Торникрофттан айтырган: «Чөөн чүк биле Барын чүктүн аразында садылгажышкын болза, тайбынын быжылгаарына чугула чорук болур дээрзинин дугайында өтчөтү садып министр бодунга бээр бе, база ол садылгажышкынын улгаттырарына шитпирлиг болгаш дүрген хемчеглерин ол алыр ирги бе?»

(СЭТА).

Суданда байдал

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелинин корреспондентизинин Хартумдан медеэлеп турарын өзүгараа алдыр, судан чазактын даргазынын март 3-те медеглээр болза, «айыңдыг байдалды» чарлаарын болгаш ажык судан парламентиин хуусаазын узадыр шитпирин Суданның генерал-губернатору Роберт Хау Суданның министрлер кабинеди-биле умелешпей үндүргөн.

Генерал-губернаторунуң чогуур шитпирлерин чазак-биле сүме чокка үндүрүп турар эргезинге судан чазак удурларын турар.

Чазак кежигүнери тургустунуп турар байдалын дугайын Суданның генерал-губернаторунуң чанын-

да бүгү-делегей комиссиязынын кежигүнеринге дыңаткан болгаш генерал-губернаторунуң төлээлекчилеринин дугайында айтырыгны тодарадарын оон негээр.

ПАРИЖ. Франс Пресс агентилелинин корреспондентизинин Хартумдан дамчыдып турары болза: Март 1-де болган чоруктун үезинде балыгланган 5 кижиге балындаан өлгөннөр. Өлүрткенеринин нити саны 34 кижиге чедип турар. Хартумнун госпитальдарында 217 балыгланганар чыдып турар, оларнын аразында дөрт аар балыгланганар бар.

(СЭТА).

Сириянын президентизинин медеглели

ЛОНДОН. Рейтер агентилелинин корреспондентизинин Дамаскыдан медеэлеп турары болза:

Хоойлу үндүрер хуралдын 1950 чылда ажылдап кылганы Сириянын конституциязын катап тургузарынын дугайын Сириянын президентизин Хашим Атаин чарлаан.

Чаа конституцияны ажылдап кылырынга парламентиже төлээлекчилерин чорудар бүгү-нитинин сонгулдаларын болгаш чонунуң санал-оалын айтырар чорукту эрттиреринге белеткелдин дугайын прези-

дент бодунуң баштайгы декрединге дыңаткан.

Сонгулдалар чокку үш айларнын дургузунда болуп эртер чадавас хире.

Шийеклинин өзү-чурчунуң үезинде үндүрүп турган бүгү айтышкынар болгаш административтиг доктаалдар күш чок кылдыр сананып турары билдингир апарган.

(СЭТА).

Харыс алгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Бизил, Шегиткин куучузу, бажы 7. ТЕЛЕФОННАРЫ: Харыс алгалыг редакторунуң 3—62, харыс алгалыг редакторунуң оралакчызынын 3—63, харыс алгалыг секретарынын 3—68, прозаганда болгаш агитация, кедээ ажыл-агый, үлетпур болгаш транспорт, чааа кандидаттарын 4—98, иштиги информация, бухаттарынын 3—65.